

Sažetak

Ivan Šugar, sveuč. prof. u m.
UDK 001.4:58:811.163.42, stručni članak,
primljen 23. travnja 2002., prihvaćen za tisak 7. svibnja 2002.

Terms *Vazdazelen* (Evergreen) and *Zimzelen* (Persistent)
in the Croatian Lexis and Their Meanings

The article considers the meanings of two botanical terms *vazdazelen* (evergreen) and *zimzelen* (persistent) that in the Croatian written use have been taken to be synonyms but actually they are not. The term *vazdazelen* (evergreen) denote the plants that do not lose their leaves in autumn, but they keep them green in summer and in winter. The term *zimzelen* (persistent) refers to the plants that lose their leaves every years, however, the leaves remain on the tree over the winter and falls jus before the appearance of the new leaves.

PITANJA I ODGOVORI

RAZGODAK KAO ČASNI STARINA

Jedna je profesorica zapazila da se u Hrvatskome pravopisu upotrebljava naziv *razgodak*, odnosno u množini *razgodci* pa pita od kada se upotrebljava taj naziv u hrvatskome pravopisu. Isto su mi pitanje postavili i neki jezikoslovci pa mislim da će odgovor biti zanimljiv pogotovu pošto sam malo pogledao njegovu povijest.

Razgodak je Šulekov naziv, on je u Rječniku znanstvenoga nazivlja *Interpuncti-
onszeichen* preveo sa *znak razgodbe, in-
terpuncije, razgodak*. Zanimljivo je da ga u Njemačko-hrvatskome rječniku još nema. U njemu je *Interpuncti-
onszeichen* preveo sa *razlučilo*, ali je taj naziv napustio. Budući da je Rječnik znanstvenoga nazivlja izašao 1874., to je *razgodak* danas 128-godišnjak.

No nije zanimljiv samo početak toga naziva, nego i njegova povijest.

Adolfo Veber u Slovnici hrvatskoj 1876. ima na str. 24. naslov *Razgodci (interpuncti-*

ones) uz rečenicu "Razgodci i njihova poraba razvija se u skladnji", a na str. 207. ima naslov *O razgodcih (interpuncijah)* gdje govori o pojedinim razgodcima. Zanimljivo je da naslov *Razgoci (interpuncije)* ima i Tomo Maretić u svojim školskim gramatikama, npr. u Hrvatskoj ili srpskoj gramatici, 3. izd., 1906., str. 24., te Gramatici hrvatskoga jezika, 4. izd., 1913., str. 24.

Broz u Hrvatskome pravopisu nema taj naziv, nego treće poglavlje naslovljuje rečenicom: *Kakvi se znaci bilježe u pisanju rečenice*. U zagrade stavlja *Interpuncije*. Tako ima i 1893. u 2. izdanju. Boranić je u 3. izdanje Broz-Boranićeva Pravopisa unio promjenu: u zagrade je prije riječi *interpuncije* unio naziv *razgoci*. Tako je je bilo i u ostalim izdanjima, do šestoga 1916.

Zanimljivo je u tome pogledu Boranićevo 1. izdanje *Pravopisa hrvatskoga ili srpskoga jezika* 1921. godine. Iako bismo to najmanje očekivali, u njemu je naslov poglavlja samo *Razgoci*. Dalje u tekstu upotrebljava *razgoci*, a prvi put ima naziv *interpuncije* u zagradama. Tako je bilo i u 2.

izdanju do 4. Promijenio je u to u 5. izdanju koje je bilo priređeno prema *Pravopisnome uputstvu* iz 1929. Naslov je promijenjen u *Interpunkcija*, a prvi se razgodak zvao *tačka*, što je očit ne samo srpski utjecaj nego srpsko nasilje. U 6. izdanju naslov je promijenjen u *Rečenični znaci*, ali je *tačka* ostala. Tako i u 7. izdanju iz 1937.

1940. godine izlazi ponovno 4. izdanje i jasno s njime i *Razgoci*. Tako je i u 8. izdanju 1941. U devetome 1947. i desetome 1951. promijenjeno je u *Rečenični znaci*.

Dr. Milovan Gavazzi izdao je 1906. *Pravopisni rječnik s pravilima za hrvatski pravopis* i u njemu je naslov *O razgocima*. Izdanje 1921. ima naslov *Pisanje razgodaka i ostalih znakova*.

Rudolf Strohal 1928. u *Gramatici današnjega hrvatskoga književnoga jezika* na str. 21. ima naslov *Razgoci (interpunkcije)*.

Cipra, Guberina i Krstić u pravopisu, koji je stradao 1942. godine, imaju *Pismeni znaci (Interpunkcije)*. Hrvatski pravopis iz 1944. ima naslov *Pismeni znaci*, ali se u tekstu tumači što su razgodci, a na str. 121. ima dodatak s naslovom: *Kako se pišu razgodci jedan uz drugi*.

Novosadski pravopis upotrebljava naziv *interpunkcija*, a razgotke i ne spominje. Anić i Silić u *Pravopisnom priručniku hrvatskoga ili srpskoga jezika* imaju *pravopisne znakove*, a kažu da se u užem smislu nazivaju još i *interpunkcijski znakovi*. Razgotke ne spominju. Spominju ih u *Pravopisu hrvatskoga jezika* kad kažu da se pravopisni znakovi u užem smislu nazivaju još interpunkcijski znakovi ili razgoci.

Hrvatski pravopis Babić–Finka–Moguša u 1. izdanju ima *Rečenični znakovi*, a u 2. izdanju kazujemo da se nazivaju i *interpunkcija*, a hrvatski *razgodci*. Tako imamo i u 3. izdanju, a stavili smo ih u naslov u 4. izdanju i razumljivo je da je tako ostalo i u petom.

Kao što se vidi, naziv *razgodak* ima dugu, 128-godišnju upotrebu, a njegova upotreba pratila je sudbinu hrvatskoga pravopisa pa i hrvatskoga jezika. Iz toga jasno proizlazi da treba dobiti prvo mjesto, kako je uostalom često bilo u prošlosti i kako je i u 4. i 5. izdanju Hrvatskoga pravopisa. Danas kad je hrvatski jezik potpuno slobodan, normalno je da tako postupamo i učinimo sve da taj časni starina, koji je živio i preživio unatoč svim teškoćama koje je doživljavao, ostane krjepak i u budućem životu. Kao i hrvatski jezik uostalom.

Stjepan Babić

ŠTO JE BOLJE: ŠLJIVOVICA ILI ŠLJIVOVAČA?

Na jednom je predavanju u Osijeku predavač Stjepan Galović upotrijebio nekoliko puta riječ *šljivovača*. Novinari su mu prigovorili zbog toga naziva i on je pitao uredništvo Jezika je li riječ *šljivovača* pogriješna. S obzirom da je autor knjige *Priručnik o domaćem šljivovaču*, mislio je na II. izdanje htijući staviti kako je bolje. Ipak, ne čekajući odgovora, objavio je II. izdanje svoje knjige pod istim naslovom pozivajući se na naše pravopise u kojima je našao samo *šljivovača*, a nije *šljivovica*. Potpao je pod zabludu pod koju mnogi potpadaju misleći da je pravopis mjerodavan i za pravilnost riječi ne znajući da u pravopis riječi ulaze po pravopisnim, a ne po rječničkim kriterijima. Postupio je isto onako kao što su nekad postupili oficiri Jugoslavenske armije prosvjedujući što se u novosadskome pravopisu nalazi riječ *oficirčina*, a nema *oficir*. Riječ *šljivovača*, kao i *oficirčina*, nalazi se u pravopisnome rječniku zbog *č*. a riječi *šljivovica* (*oficir*)